

**COMUNICAREA PERSUASIVĂ A CADRELOR DIDACTICE:
IMPERATIV SAU DEZIDERAT**

**PERSUASIVE COMMUNICATION OF TEACHERS:
IMPERATIVE OR DESIRED**

Andra-Mirabela ADĂSCĂLIȚEI, dr., prof.,
Școala Profesională Specială „Ion Pillat”, Dorohoi
Jud. Botoșani, România
ORCID: 0000-0003-2615-8677
adascaliteiandra@yahoo.com

Andra-Mirabela ADASCALITEI, PhD, teacher,
"Ion Pillat" Special Professional School, Dorohoi, Romania

CZU: 37.011.31+316.77

DOI: 10.46727/c.v2.21-22-03-2024.p90-96

Abstract. The continuous training of teaching staff must correspond to the current requirements of schools prospectively oriented towards the training of future citizens, able, integral, honest. The persuasive communication competence of teaching staff becomes stringent, contributing to the increase of students' motivation for increasing academic performance, but also on the ways of relating between them. The article presents the course/training Valorization of persuasive communication as a conflict resolution strategy, which is an important premise for streamlining the continuous training of teaching staff for the valorization of persuasive communication in the educational space. In the complex system of continuous training of teaching staff, a special place is held by the immediate transposition into educational practice, through a curricular or interdisciplinary approach.

Keywords: persuasion, persuasive communication, motivation, relating

Formarea continuă a cadrelor didactice trebuie să corespundă cerințelor actuale ale școlilor orientate prospectiv spre pregătirea viitorilor cetățeni, apți, integri, onești. Competența de comunicare persuasivă a cadrelor didactice devine stringentă, având în vedere faptul că elevii au nevoie de ghidare în gestiunea situațiilor conflictuale, pentru buna rezolvare a acestora.

Cursul/trainingul *Valorificarea comunicării persuasive ca strategie de rezolvare a conflictelor* reprezintă o premisă importantă pentru eficientizarea formării continue a cadrelor didactice pentru educarea rezolvării conflictelor la elevi. În sistemul complex de formare continuă a cadrelor didactice un loc deosebit este deținut de transpunerea imediată în practica educațională, prin abordare curriculară sau interdisciplinară.

Din aceste considerente, *Programul valorificarea comunicării persuasive ca strategie de rezolvare a conflictelor* își propune dezvoltarea competențelor cadrelor didactice preuniversitare, în sensul extinderii sau aprofundării competenței de comunicare persuasivă necesară în rezolvarea conflictelor și promovarea unor bune practici. Ca și obiectiv general, acesta urmărește structurarea și consolidarea competențelor de aplicare a cunoștințelor dobândite în formarea inițială și în practica educațională din învățământul gimnazial, în vederea derulării unui proces educațional de calitate, centrat pe elev, care să-i faciliteze acestuia din urmă, deținerea și manifestarea în contexte variate a strategiilor de rezolvare a conflictelor.

Programul de formare reprezintă expresia modelului pedagogic de formare continuă a cadrelor didactice pentru valorificarea comunicării persuasive ca strategie de rezolvare a conflictelor la elevii claselor gimnaziale. În aceste circumstanțe, recunoaștem că nu doar competențele dezvoltate determină calitatea perfecționării cadrelor didactice, dar și nivelul de dezvoltare a gândirii profesionale, calitățile morale, fundamentale, empatia, suportul și îndrumarea permanentă a elevilor.

Dezvoltare și proiectare curriculară

Premisele conceptuale ale programului formativ includ: definirea comunicării persuasive, elaborarea criteriilor și a indicatorilor calității comunicării persuasive, conceptualizarea comunicării persuasive ca strategie de rezolvare a conflictelor la nivelul unor obiective, conținuturi curriculare, strategii specifice și dezvoltarea curriculumului pentru *Programul de valorificare a comunicării persuasive ca strategie de rezolvare a conflictelor*.

Specificul tematic al *Programului de valorificare a comunicării persuasive ca strategie de rezolvare a conflictelor* constă în aceea că presupune o abordare comprehensivă a discursivității didactice, care, la acest nivel, reclamă o triplă competență: „lingvistică (comprehensiunea explicitului, o comprehensiune aplicată, canonică), retorică (comprehensiunea implicitului, o comprehensiune generică, necanonică) și ideologică (comprehensiune axiologică, orientată teleologic, în sensul deziderativ al unui anumit ideal)” [27, p. 36].

Programul reprezintă un element-cheie și una dintre condițiile esențiale de formare continuă a cadrelor didactice în direcția valorificării comunicării persuasive. Ca vector al veridicității și al autorității competente, oferind garanții de credibilitate, validitate, raționalitate și relevanță, programul vizează și prescrie impetuoșitatea autorității eficiente în comunicare, contribuind la dezvoltarea calităților semnificative ale personalității cadrului didactic, la achiziționarea unor metode de autocunoaștere și de perfecționare.

Aspecte avute în vedere în proiectarea și implementarea programului au vizat:

- studierea fundamentelor teoretice ale comunicării persuasive și strategiilor de rezolvare a conflictelor;
- explorarea unor tematici, suporturi metodologice cu caracter asemănător sau conex.

Programul de valorificare a comunicării persuasive ca strategie de rezolvare a conflictelor destinat cadrelor didactice din învățământul gimnazial are drept obiective:

1. să își consolideze fundamentele teoretice ale studierii comunicării persuasive;
2. să cunoască reperele teoretice ale valorificării comunicării persuasive ca strategie de rezolvare a conflictelor;
3. să analizeze particularitățile discursului didactic propriu sau ale unor texte diverse;
4. să demonstreze competențe de comunicare persuasivă pentru rezolvarea conflictelor elevilor;
5. să elaboreze planuri de dezvoltare a comportamentului persuasiv în direcția promovării rezolvării conflictelor;
6. să integreze valorile persuasiunii în conduita profesională;
7. să valorifice principiile persuasiunii în comunicarea educațională;
8. să aprofundeze tehnici ale comunicării persuasive;
9. să promoveze comunicarea persuasivă drept strategie utilă elevilor în rezolvarea conflictelor din mediul școlar;

10. să disemineze în mediul educațional conținuturi informaționale vizând creșterea eficienței rezolvării conflictelor de către elevi.

Pentru majoritatea cadrelor didactice conținutul programului reprezintă o abordare nouă vizând comunicarea și relaționarea, chiar dacă, „în toate manifestările sale, discursul didactic urmărește să fie validat, să se impună și să se consolideze ca discurs autoritar și autorizat, el va acționa întotdeauna, persuasiv și/sau argumentativ, în direcția realizării consensului intersubiectiv, prin antrenarea invariabilă a presupuziției seriozității și a obiectivității instanței de enunțare” [1, p. 41-42].

O direcție prioritară a programului este reprezentată de sublinierea a două funcții care vizează cei doi poli generici ai comunicării: funcția de consolidare a autorității instanței enunțării și funcția de instaurare a unui univers sau a unui teritoriu comun de discurs. În practica educațională, „acest cuplu funcțional se instaurează atât prin antrenarea unei relații de complicitate între profesor și elev, cât și prin disimularea în presupuziții a punctului de vedere personal; altfel spus, fie reliefat, mai ales în comunicarea direct adresată, fie estompat, dar nu mai puțin persuasiv, în cazul discursurilor de tip indirect liber” [ibidem, p. 41].

Principalele teme ale programului abordează subiecte specifice, precum: diagnosticarea nivelului de rezolvare a conflictelor, formarea atitudinii de cooperare în rezolvarea conflictelor la elevi, aprofundarea modului în care se desfășoară experimentele în școală. În acest context, temele programului propun abordarea comunicării persuasive și a strategiilor de rezolvare a conflictelor prin: pe de o parte, familiarizarea cadrelor didactice cu metodele de valorificare a comunicării persuasive în actul educațional și, pe de altă parte, familiarizarea cu metode care vizează rezolvarea conflictelor aplicate elevilor.

Tematica valorificată pentru aplicarea programului include conform Tabelului 1:

Tabelul 1. Proiectarea didactică a modulelor vizând formarea continuă a cadrelor didactice

<i>Modulul 1. Comunicarea: retrospectivă și finalități</i>
Conținuturi: excurs în istoricitatea conceptului de comunicare educațională; instanțe ale comunicării; formele comunicării; condiții de eficiență a comunicării didactice;
Competențe Abilități și deprinderi privind: -analiza și interpretarea corectă a conceptului de comunicare pedagogică; -enumerarea avantajelor utilizării diverselor forme ale comunicării; -enunțarea corectă a obiectivelor educaționale specifice...? -utilizarea de tehnici/forme de comunicare cu elevii eficiente și dezvoltarea de abilități practice de prezentare;
Sarcini didactice: 1.Realizați un minidicționar al cuvintelor și expresiilor legate de fenomenul studiat. 2.Elaborați o listă a formelor comunicării, stabilind câte o particularitate a fiecăreia. 3.Analizați următoarea afirmație: <i>Comunicarea pedagogică are un caracter bilateral care evidențiază necesitatea instituirii unei corelații permanente între subiectul și obiectul educației.</i> 4.Redactați un mic eseu pornind de la citatul biblic: „La început era Cuvântul...”
<i>Modulul 2. Modele ale comunicării axate pe dimensiunea constructivă a relaționării</i>
Conținuturi: modele ale comunicării din literatura de specialitate; axiomele comunicării - exemple de utilizare practică;
Competențe Abilități și deprinderi privind: -sintetizarea principalelor modele ale comunicării din literatura de specialitate; -enumerarea principalelor facilități oferite de utilizarea modelelor propuse;

-evaluarea importanței și rolului modelelor comunicării în practica educațională.
<p>Sarcini didactice:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Alegeți un model al comunicării și explicați o serie de avantaje în înțelegerea comunicării. 2. Realizați un eseu plecând de la descoperirea Școlii de la Palo Alto conform căreia atenția în cadrul comunicării distruge comunicarea. Vă puteți referi fie la comunicarea interpersonală, fie la cea de la nivel social. 3. Care sunt principalele modele ale comunicării reprezentative pentru <i>școala proces</i>, respectiv <i>școala semiotică</i>?
<i>Modulul 3. Interpretări ale persuasiunii, comunicării persuasive și ale competenței de comunicare persuasivă la cadrele didactice</i>
<p>Conținuturi: explicația cadrului conceptual al persuasiunii; interpretarea conținutului pedagogic specific comunicării persuasive; vorbirea persuasivă; discursul persuasiv; carisma în persuasiune; modele ale persuasiunii</p>
<p>Competențe</p> <p>Abilități și deprinderi privind:</p> <ul style="list-style-type: none"> -explicația corelației dintre conceptele persuasiune, comunicare persuasivă, competențe de comunicare persuasivă; -argumentarea necesității valorificării comunicării persuasive; -analiza calităților necesare vorbitorului și ascultătorului în procesul comunicării persuasive -elaborarea ideilor de dezvoltare a comunicării persuasive; -deosebirea și evidențierea diferitelor modele ale persuasiunii
<p>Sarcini didactice:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Realizați o analiză comparativă între comunicarea pedagogică și comunicarea persuasivă. În realizarea acestei cerințe puteți porni de la principiul axiomatic de comunicare pedagogică formulat de L. Ezechil [2]: „E necesară stimularea cadrelor didactice de a elabora mesajul educațional ținând seama de: 1. particularitățile câmpului psihosocial; 2. ambianța educațională; 3. grupul de elevi.” 2. Menționați 2-3 situații în care considerați că ați apelat la persuasiune. Considerați că ați fi putut proceda altfel? Justificați-vă alegerea! 3. Analizați și răspundeți sincer [adaptat după 3, p. 159] <p><i>Chestionarul vorbitorului persuasiv:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> -Enumerați calitățile pe care credeți că trebuie să le dețină un vorbitor persuasiv. -Dintre calitățile prezentate, enumerați-le pe cele pe care credeți că le aveți dvs. -Care sunt atuurile dvs. în calitate de vorbitor? -Care sunt punctele dvs. slabe în calitate de vorbitor? -Care sunt situațiile în care trebuie să fiți persuasiv? -Ce situații de acest gen considerați că sunt extrem de dificile pentru dvs.? <p><i>Atunci când vă evaluați mesajul, puneți-vă aceste întrebări:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> -Pot să comunic anumite expectanțe pe care le am de la elevi? -Pot să-i îndemn pe elevi să creadă sau să acționeze într-un anumit fel? -Pot să-i conving pe elevi să mă asculte? -Pot să-i persuadez pe elevi să-și modifice atitudini și comportamente neadecvate? -Pot să motivez grupul de elevi să rezolve anumite situații?
<i>Modulul 4. Metode, tehnici și mecanisme ale persuasiunii – aplicații în context educațional</i>
<p>Conținuturi: metode/tehnici de comunicare persuasivă; mecanisme ale comunicării persuasive; comunicarea interpersonală și de grup</p>
<p>Competențe</p> <p>Abilități și deprinderi privind:</p> <ul style="list-style-type: none"> -familiarizarea cu metode și tehnici persuasive; -cunoașterea mecanismelor persuasiunii cu implicații în context educațional; -aplicarea metodelor și tehnicilor de comunicare persuasivă; -evidențierea faptului că studiul mecanismelor persuasiunii este un proces util, aplicabil în situații din spațiul școlar

<p>Sarcini didactice:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Referindu-vă la o activitate instructiv-educativă, evaluați-vă modul de exprimare a mesajelor dvs. și atitudinea elevului (receptorului) în baza elementelor capacității de emiterie și de recepție (E. Macavei). 2.Realizați o diagramă în care să inserați metodele și tehnicile de persuasiune cunoscute de dvs. 3. Analizați un text persuasiv cu scopul de a sublinia mecanismele (tehnicele) prin care își exercită influența asupra receptorului. 4. Menționați o tehnică de persuasiune la care apelați într-o situație de criză/conflict.
<p><i>Modulul 5. Integrarea discursului persuasiv în contextul educațional actual</i></p>
<p>Conținuturi: definirea tipului de discurs persuasiv; comparații cu alte tipuri de discursuri (demonstrativ, argumentativ);</p>
<p>Competențe</p> <p>Abilități și deprinderi privind:</p> <ul style="list-style-type: none"> -focalizarea atenției asupra mecanismelor discursului persuasiv; -optimizarea abilității de a construi și analiza un discurs persuasiv; -exploatarea eficientă a dimensiunilor esențiale ale discursului persuasiv
<p>Sarcini didactice:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Analizați 2 texte argumentative pentru a evidenția argumentele implicate și conexiunile logice dintre acestea. 2. Comentați următorul citat. Sunt importante originalitatea, concizia și claritatea argumentelor: „Limbajul persuasiv este, prin el însuși, expresia dragostei, a grijii și a respectului pentru partenerul de dialog. Aceste sentimente își fac loc – de asemenea - în jocul abil al demonstrării și argumentării unde funcțiile persuasiunii nu încetează ci, dimpotrivă, contribuie la dispersarea rigidității, la reducerea distanței dintre interlocutori, la sporirea șanselor de realizare a schimbului interuman”. 3.Elaborați o concluzie despre importanța apelului la discurs persuasiv.
<p><i>Modulul 6. Abordarea personală predominantă în conflict</i></p>
<p>Conținuturi: tipuri de abordări personale predominante în conflict; scenarii de aplicare a abordărilor personale predominante în conflict</p>
<p>Competențe</p> <p>Abilități și deprinderi privind:</p> <ul style="list-style-type: none"> -distingerea diverselor tipuri de abordări personale predominante în conflict; -identificarea diferențelor între diferite tipuri de abordări; -analizarea corelației dintre comunicarea persuasivă și abordarea personală predominantă în conflict -aprecierea rolului și importanței existenței unei abordări personale predominante în conflict
<p>Sarcini didactice:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Reflectați asupra importanței cunoașterii abordării personale predominante în conflict. Puteți lucra în grup, comparând ideile. Faceți o sinteză a celor mai reușite răspunsuri. 2.Analizați diverse abordări în conflict. Realizați o analiză comparativă a conceptelor menționate, stabilind relațiile existente dintre acestea. 3.Explicați de ce modul în care cadrul didactic abordează conflictele din sala de clasă constituie un aspect esențial al înțelegerii propriei personalități. Identificați ideile care v-au interesat. Lucrați în perechi, comparând ideile. Câte un reprezentant va expune concluzia.
<p><i>Modulul 7. Determinări și corelații între competența de comunicare persuasivă a cadrelor didactice și rezolvarea conflictelor de către elevi</i></p>
<p>Conținuturi: competența de comunicare persuasivă; tipologia conflictelor; strategii de rezolvare a conflictelor; conflict distructiv/constructiv</p>
<p>Competențe</p> <p>Abilități și deprinderi privind:</p> <ul style="list-style-type: none"> -valorificarea teoriilor drept instrumente de aplicare în procesul de rezolvare a conflictelor; -aprecierea importanței comunicării persuasive în rezolvarea conflictelor; -determinarea interdependenței dintre comunicarea persuasivă și rezolvarea conflictelor; -delimitarea tipurilor de conflicte din mediul școlar; -caracterizarea unor strategii de rezolvare a conflictelor în mediul școlar

Sarcini didactice:

1. Gândiți-vă la trei conflicte la care ați fost martor în sala de clasă. Notați-le, apoi identificați tipul fiecăruia.
2. Argumentați importanța formării profesionale pentru rezolvarea eficientă a conflictelor în context educațional. Folosiți tehnici de dezbateri publice.
3. Ilustrați prin metoda Harta conceptuală termenii-cheie la tema „Comunicarea persuasivă ca strategie de rezolvare a conflictelor în mediul școlar”.
4. Elaborati un plan de acțiuni care vizează transformarea unui conflict distructiv dintre elevi în unul constructiv și axat pe cooperare. Care credeți că sunt cele mai mari dificultăți pe care le-ați putea întâlni? Pot fi ele depășite prin valorificarea comunicării persuasive?

Modulul 8. Proiectarea activităților de rezolvare a conflictelor

Conținuturi: faze ale rezolvării conflictelor; valorificarea comunicării persuasive; programul Gordon pentru îmbunătățirea relației cu elevii; program de rezolvare a conflictelor;

Competențe

Abilități și deprinderi privind:

- determinarea etapelor în procesul de rezolvare a conflictelor;
- determinarea factorilor favorabili valorificării comunicării persuasive în rezolvarea conflictelor;
- elaborarea unui program util în rezolvarea conflictelor;
- demonstrarea abilităților de rezolvare a conflictelor.

Sarcini didactice:

1. Realizați un eseu de 30 de rânduri, plecând de la ideea: *conflictele nu trebuie neglijate, ci recunoscute și rezolvate la timp.*

2. Conflictul în viziunea lui D. Shapiro este asociat cu un arbore. Fiecare parte a lui reprezintă o parte componentă a conflictului:

Solul – mediul social în care izbucnește conflictul (familia, colectivul, școala).

Rădăcina – cauzele multiple ale conflictului.

Tulpina – părțile implicate în conflict.

Scorbura – problema clară definită a conflictului.

Florile – emoțiile proprii pozitive și negative ale celor implicați în conflict.

Frunzele – acțiunile concrete ale celor implicați în conflict.

Fructul – soluția rezolvării conflictului.

Descrieți o situație reală din experiența dvs. ca profesor în care trebuia să luați o decizie pentru a rezolva conflictul. Urmați reprezentarea propusă de D. Shapiro și identificați fiecare componentă a conflictului.

În final, evaluați decizia luată în rezolvarea conflictului atunci în raport cu ceea ce credeți acum. În cazul în care unul dintre participanții la conflict a avut de pierdut, propuneți o altă soluție de rezolvare a conflictului mai eficientă decât cea inițială [3, p. 245].

3. Elaborati un program util de activități în rezolvarea conflictelor după următorul model.

Obiective:

- Dezvoltarea competențelor de cooperare pentru rezolvarea conflictelor din clasa de elevi;
- Analiza dificultăților care pot împiedica cooperarea și comunicarea eficientă;
- Încurajarea demersurilor de autoafirmare a personalității în mediul școlar;
- Educarea sentimentului responsabilității, negocierii, compromisului și cooperării.

Nr.	Denumirea activității	Conținutul activității	Termeni	Resurse	Metode și strategii	Valori comportamentale

Modulul 9. Sfaturi pentru creșterea eficienței rezolvării conflictelor pentru elevi

Conținuturi: modalități de rezolvare a conflictelor; promovarea valorilor și principiilor rezolvării conflictelor; criterii, indicatori și descriptori de evaluare a rezolvării conflictelor de către elevi

Competențe

Abilități și deprinderi privind:

- gestionarea corectă a dificultăților relaționale și depășirea obstacolelor în rezolvarea conflictelor;
- promovarea unor strategii eficiente de rezolvare a conflictelor în mediul educațional;
- aplicarea valorilor și principiilor rezolvării conflictelor;
- promovarea unor modalități de rezolvare eficientă a conflictelor

Sarcini didactice:

1. Care sunt cele mai mari dificultăți în relațiile interpersonale ale elevilor? Cum pot fi depășite obstacolele în rezolvarea conflictelor?
2. Descrieți o strategie pe care o utilizați frecvent în rezolvarea conflictelor. Prezentați 2 avantaje și 2 dezavantaje ale acesteia.
3. Referitor la dinamica conflictelor, justificați-vă părerea pornind de la următoarea afirmație a autorului J. Abric: „nu indivizii determină grupul, ci grupul, situația de grup îi determină pe indivizi; un individ plasat într-o situație de grup se va comporta în cu totul alt mod decât se comportă când este luat izolat”.
4. Elaborați o listă de sfaturi pentru elevi vizând rezolvarea conflictelor. Puteți completa lista realizată de autorul J. McClellan, urmărind cele 10 dimensiuni prezentate.

Construirea de către profesori a unor discursuri de tip argumentativ nu poate fi o noutate, însă demersul metodologico-didactic de consolidare a cadrului didactic în strategiile legate de persuasiune este necesar din cauza problemelor receptate ca fiind disfuncționale în practica școlară, cu extindere și în practica socială, referindu-ne preponderent la situațiile conflictuale.

În pofida faptului că în societate se atestă o preocupare permanentă pentru rezolvarea conflictelor de orice natură, o examinare atentă a programelor școlare aplicate în învățământul preuniversitar indică asupra unei abordări superficiale a problemei în ceea ce vizează integrarea principiilor de rezolvare a conflictelor la toate nivelurile educaționale. Astfel, fiind știut faptul că principala pârghie a gândirii omenești este reprezentată de comunicare, se impune să descoperim *puterea cuvintelor*.

În concluzie, o comunicare persuasivă a cadrelor didactice necesită conștientizarea de către aceștia a potențialului formativ al valorificării acesteia în diverse contexte educaționale, cu multiple și variații implicații la nivelul personalității elevilor, incluzând reacții individuale și nuanțe atitudinale.

BIBLIOGRAFIE

1. BREAZ, M. Retică și discurs tautologic în comunicarea didactică persuasivă. Cluj-Napoca: Editura ASCR, 2013. 254 p. ISBN 978-606-8244-65-5
2. EZECHIL, L. Comunicarea educațională în context școlar. București: EDP, 2002. 184 p. ISBN 973-30-2269-1
3. ȚĂRNĂ, E. Bazele comunicării. Chișinău: Prut Internațional, 2017. 408 p. ISBN 978-9975-54-355-2